Postepowanie z dzikimi zwierzętami na terenie gminy

1. Kto jest zobligowany do zabezpieczenia zwłok dzikich zwierząt przed dostępem ludzi i innych zwierząt/Usuwanie, transport i utylizacja martwego zwierzęcia z terenów prywatnych, w tym prywatnych dróg

Kosztami transportu i utylizacji powinien być obciążony właściciel zwierząt dzikich, czyli Skarb Państwa, niezależnie od miejsca, w którym zwierzę padło. Stan właścicielski zwierzyny nie zmienia się z chwilą jej śmierci - art. 15 ustawy z 13.10.1995 r. Prawo łowieckie oraz uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w Opolu z 2.10.2013 r., II Ca 592/13. W praktyce to gminy usuwają, transportują i ponoszą koszty ich utylizacji.

Największym problemem jest ustalenie podmiotu reprezentującego Skarb Państwa (wyrok Sądu Rejonowego w Kędzierzynie-Koźlu z 30.04.2015 r., I C 741/14). Jedne sądy uznają, że w takich przypadkach zastosowanie może znaleźć art. 6 i art. 7 prawa łowieckiego inne wskazują na przepisy ustawy z 28.09.1991 r. o lasach. Wszystkie sądy konsekwentnie uznają zasadność roszczenia o zwrot kosztów zagospodarowania padłych zwierząt dzikich. Jeśli więc koszty te poniesie osoba fizyczna, usuwając padłe zwierzę z własnej nieruchomości albo uczyni to gmina, to oba te podmioty mogą dochodzić zwrotu kosztów.

Kto odpowiada za ranne zwierzę leżące w pasie drogowym drogi krajowej na terenie gminy

Obowiązki utrzymania czystości i porządku na drogach publicznych należą do zarządu drogi.

Tym samym można stwierdzić, że samorząd gminny ma obowiązek usuwania oraz unieszkodliwiania zwłok zwierząt znajdujących się na drogach gminnych. Natomiast zwłoki zwierząt z dróg publicznych, innych niż drogi gminne, powinni usuwać zarządcy konkretnych dróg (np. starostwo powiatowe – w przypadku dróg powiatowych).

Linia orzecznicza

Powyższy pogląd jest zgodny z treścią wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 10 grudnia 2014 r. (sygn. akt. II Ca 401/14). W przywołanym orzeczeniu Sąd jednoznacznie stwierdził, że utrzymanie czystości i porządku w stosunku do drogi należy do jej zarządcy i obejmuje również usuwanie z drogi padłej zwierzyny i jej trwałej likwidacji.

Ponadto Sąd podniósł, iż z właściwym obowiązkiem utrzymywania nieruchomości (w tym także drogi) w czystości i porządku nierozłącznie wiąże się obowiązek pokrywania kosztów związanych z jego wykonywaniem. Nie sposób przy tym przyjąć założenia, że w każdym wypadku, gdy na drodze znajduje się przedmiot zakłócający ruch, nieczystość czy wreszcie zwłoki zabitego zwierzęcia, rzeczą właściciela nieruchomości (w tym wypadku zarządu drogi) będzie poszukiwanie właściciela tych nieczystości w celu wyegzekwowania kosztów związanych z ich usunięciem.

Prawidłowe działanie w zakresie odłowu i transportu dzikich zwierząt. Czy gmina może podjąć decyzję w zakresie odłowu redukcyjnego lub zadysponować o uśpieniu zwierząt.

Podejmowanie działania w przypadku pojawienia się dzikich zwierząt na terenach przemysłowych

Zgodnie z art. 45 ust. 3 prawem łowieckim, w przypadku szczególnego zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych i użyteczności publicznej przez zwierzynę, starosta, w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim, może wydać decyzję o odłowie lub odstrzale redukcyjnym zwierzyny.

Wniosek wójta powinien zawierać dane wnioskodawcy, gatunek zwierząt i ich liczbę przewidzianą do odstrzału redukcyjnego, wskazanie szczegółowego zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych i użyteczności publicznej przez zwierzynę. Wójt nie może jednak wskazywać koła łowieckiego ani myśliwych, którzy mieliby tego odstrzału dokonać. Za szczególne zagrożenie należy uznać np. sytuacje polegające na niszczeniu przez zwierzęta urządzeń energetycznych, telekomunikacyjnych, obiektów znajdujących się w fazie budowy, jak również stwarzaniu przez zwierzęta stałego zagrożenia w ruchu drogowym.

W przypadku pojawienia się na terenie osiedli miejskich zwierząt dzikich takich jak dziki ale również lisy czy jenoty, organ wykonawczy gminy może zarządzić ich odłów i transport do miejsca naturalnego bytowania. Nie może jednak podjąć decyzji o odłowie redukcyjnym ani zadysponować np. o ich uśpieniu, gdyż ich właścicielem jest Skarb Państwa.

Na odstrzał redukcyjny zwierząt dzikich, które wtargnęły na teren zakładu przemysłowego i stanowią zagrożenie w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych (np. zagrożenie polega na niszczeniu przez zwierzęta urządzeń energetycznych, telekomunikacyjnych, obiektów znajdujących się w fazie budowy, jak również stwarzaniu przez zwierzęta stałego zagrożenia w ruchu drogowym albo zagrożenia dla ludzi), należy uzyskać zezwolenie starosty na podstawie art. 45 ust. 3 ustawy z 13.10.1995 r. Prawo łowieckie.

Natomiast na odstępstwo od zakazu płoszenia zwierząt zgodę może wydać marszałek województwa, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego, zgodnie z art. 9a ust. 1 prawo łowieckie. Zezwolenie może być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz jeżeli nie jest szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji zwierząt łownych.

Koszt udzielenia pomocy dzikiemu zwierzęciu- kto powinien ponosić, zwrot poniesionych kosztów

Podmiotem odpowiedzialnym za udzielenie pomocy zwierzętom dzikim, rannym w kolizji drogowej jest lekarz weterynarii, z którym zarządca drogi powinien mieć podpisaną umowę u udzielanie świadczeń weterynaryjnych. Zatem, to zarządca drogi poniesie koszty związane z wezwaniem lekarza, diagnostyką, leczeniem lub zabiciem (uśpieniem, zastrzeleniem) zwierzęcia. Jeśli sprawca kolizji jest znany i do kolizji doszło z jego winy, powinien zwrócić zarządcy drogi koszty związane z udzielona usługą weterynaryjną.

Czy obowiązek deratyzacji może dotyczyć całej gminy

Gdyby celem ustawodawcy było objęcie całej gminy obowiązkową deratyzacją, to wówczas nie zobowiązywano by organu stanowiącego gminy do wyznaczenia obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji, ale wprost zawarto by przepis, zgodnie z którym cały teren gminy podlega obowiązkowej deratyzacji. A zatem, obciążenie obowiązkiem deratyzacji właścicieli wszystkich nieruchomości zabudowanych na terenie gminy jest naruszeniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

Obowiązek deratyzacji a nieważność regulaminu utrzymania czystości i porządku

Nałożenie obowiązku na właściciela nieruchomości w zakresie przeprowadzenia deratyzacji, skutkuje stwierdzeniem nieważności wyłącznie części regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie (wyr. NSA z 13.9.2016 r., II OSK 3026/14).

Ustawodawca upoważnia radę gminy wyłącznie do wyznaczenia w regulaminie obszarów podlegających deratyzacji i terminów jej przeprowadzenia (art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy z 13.9.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

Naczelny Sąd Administracyjny dodał, iż „wyznaczenie obszaru deratyzacji nie obejmuje aspektu podmiotowego przez wprowadzenie zapisu, że na terenie nieruchomości przeprowadzana jest przez właściciela". Tym samym należy wysnuć wniosek, że niedopuszczalne jest określenie w regulaminie podmiotów, na których ciążyć ma obowiązek deratyzacji. Wynika to m.in. z faktu, że zakres obowiązków właścicieli nieruchomości wskazany został bezpośrednio w ustawie.

Umowa na opiekę nad dzikimi zwierzętami- co powinna zawierać, czy musi być wykonana w formie pisemnej

Gmina nie ma obowiązku finansowania leczenia chorego zwierzęcia. Żaden przepis ustawy z 21.08.1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2019 r. poz. 122) nie przewiduje obowiązku pokrywania kosztów leczenia dzikich zwierząt.

Ustawa z 13.10.1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U. z 2018 r. poz. 2033) zobowiązuje dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich oraz właścicieli, posiadaczy i zarządców gruntów do zawiadomienia Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej, urzędu gminy albo najbliższego zakładu leczniczego dla zwierząt o dostrzeżonych objawach chorób zwierząt żyjących wolno. Nie nakłada jednak obowiązku ich leczenia.

Gmina może oczywiście podpisać umowę z zakładem leczniczym o udzielaniu pomocy rannym lub chorym zwierzętom znalezionym na jej terenie, ale takiego obowiązku nie ma. Jeśli mieszkaniec gminy postanowi zawieźć chore zwierzę do lekarza weterynarii, musi liczyć się z koniecznością pokrycia kosztów ewentualnego badania klinicznego i leczenia, ale co do zasady czynić tego nie powinien. Powinien natomiast powiadomić służby gminne (miejskie), które odłowią i przetransportują zwierzę do lecznicy. Zgodnie bowiem z § 9 pkt 3 lit. b rozporządzenia Ministra Środowiska z 16.12.2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r. poz. 2183), dozwolone jest chwytanie zwierząt rannych i osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej lub przemieszczania do ośrodków rehabilitacji zwierząt. Jeżeli gmina pokryje koszty transportu i leczenia ma prawo żądać zwrotu poniesionych wydatków, np. od nadleśnictwa.

Możliwość dochodzenia odszkodowania z tytułu wyrządzonych szkód przez dzikie zwierzęta w terenie zurbanizowanym/prywatnych domach/terenach

Sąd Najwyższy w wyroku z 16.02.2017 r., III CSK 41/16, orzekł, że za szkody wyrządzone ludziom przez dzikie zwierzęta pojawiające się w miastach powinno odpowiadać państwo. Wyrok ten odnosi się jednak do szkód na osobie.

Za szkody spowodowane wtargnięciem dzikiego zwierzęcia na drogę może odpowiadać natomiast zarządca drogi, jeśli nie dopełnił obowiązków ostrzegawczych o możliwym niebezpieczeństwie.